

żandarmeria *f sgt (GD ~i)* 1 [policja francuska] gendarmerie 2 [Wojsk. military police]
żalr *m sgt (G żaru)* 1 [rozgrzane drewno lub węgiel] embers *pl* 2 [upał, skwar] heat 3 [książk., przen. (zapał) passion; ardour GB książk., ardor US książk.; (patriotyczny, religijny) fervour]
żarcie *pl sv → zrec*
ż *n sgt* 1 [pot. (pokarm dla zwierząt) food] 2 [posp. (jedzenie) grub pot., scoff GB pot.]
żarcik *m dem. (G ~u)* 1 [pot. (dowcip) joke] 2 [figiel] prank, joke
żargon *m (G ~u)* Jęz. jargon; ~ **lekarski/prawniczy/uczniowski/komputerowy** a medical/legal/school/computer jargon
żargonowy *adi. [zwrot, słownictwo, wyraz] jargon attr.*
żarliwie *adv. grad. książk. [modlić się, pracować, bronić] zealously, eagerly; [kochać] passionately, ardently*
żarliwość *f sgt* książk. 1 [gorliwość] zeal 2 [zapał] passion; ardour GB książk., ardor US książk.
żarliwy *adi. grad. książk. 1 [gorliwy] zealous, ardent 2 [gorący] [modlitwa, wiara, miłość, prosba] passionate, fervent*
żarłacz *m zw. pl Zool. shark*
 □ ~ **ludojad** white shark
żarłoko *n sgt* pot., żart. grub pot., nosh pot.
żarłocznie *adv. grad. książk. 1 [łapczywie] [jeść, gryźć] voraciously książk.; greedily 2 [przen. (mocno) [kochać, patrzeć] voraciously*
żarłoczność *f sgt* książk. 1 [łapczywość] gluttony 2 [przen. (zachłanność) voracity, greed]
żarłoczny *adi. grad. 1 [książk., pejor. (łapczywy) [osoba] gluttonous; [zwierzę] voracious 2 [przen. (zachłanny) [osoba] greedy*
żarłok *m (Npl ~i)* pot. glutton, gourmandizer
żar
żarna *pl (G ~en a. ~n)* daw. quern
żaroodporny *adi. [szkło, ceramika, stal] heatproof, heat-resistant*
żaróweczka *f dem.* bulb
żarówka *f (light) bulb; ~ka halogenowa a. jodowa* halogen bulb
żart *m (G ~tu)* (figiel, dowcip) joke; **zrobić coś dla ~tu** to do sth as a joke; **pół ~tem, pół serio** half jokingly; **to nie ~ty** it's no joke a. laughing matter; **z nim/tym nie ma ~tów** you don't want to fool a. mess around with him/that pot.; **znać się na ~tach** to know how to take a joke; **mówić coś ~tem a. w ~tach** to say sth as a joke a. in jest
~ty na bok pot. joking aside; **~ty się skończyły** pot. the fun and games are over; **gruby a. pieprzny ~t** a crude a. coarse joke; **nie na ~ty** pot. in earnest; **obrócić coś w ~t** to make a joke of sth; **stroić z kogoś ~ty** to make fun of sb, to poke fun at sb; **wolne ~ty** pot. you must be joking! a. kidding!; **~ty ~tami** a joke's a joke
żartobliwie *adv. grad. [mówić, opowiadać] jokingly, playfully*
żartobliwość *f sgt* playfulness
żartobliwy *adi. [uwaga, wiersz, utwór] humorous; [kuksaniec] playful*
żartować *impf vi 1 [dowcipkować] to joke, to make a joke; ~ować z kimś o czymś* to joke with sb about sth ⇒ **pożartować** 2 [nie traktować poważnie] **~ować z kogoś/**

czegoś to make fun of sb/sth; **ojciec nie ~uje** father is serious ⇒ **zażartować**
żartowniś *m, ~sia* *f* joker
żarlić się *impf vt 1 [papieros, węgiel] to glow 2 [książk. (łsnąć) to glow*
żiać *impf (żnę, żęła, żęli) v refl. (ścinać zboże) to reap ⇒ zżać*
żądać *impf vt* to demand; **~ć czegoś od kogoś** to demand sth from sb; **~ł, żeby opublikować dane** he demanded that the data be made public
żądanie *pl sv → żądać*
ż *n (domaganie się) demand, request; ~nie czegoś* a demand for sth; **zwrócić się z ~niem** to make a demand; **uwzględnić czyjes ~nia** to meet sb's demands
■ na (każdę) ~nie on demand; **odejść a. zostać zwolnionym z pracy na własne ~nie** to resign at one's own request
żądlić *impf vt [osa, pszczoła, skorpion] to sting ⇒ uządlić*
żądło *n 1 [organ niektórych owadów] sting; ~ł osy/pszczoły* a wasp/bee sting 2 [przen. (o uczuciach) sting]
żądny *adi. książk. (pragnący) avid książk. (czegoś for sth); (chciwy) greedy (czegoś for sth)*
żądza *f* książk. 1 [gwaltowne pragnienie] craving *U*, longing *U* 2 [pożądanie] desire *U*, lust *U*; **powściągnąć ~ę** to restrain one's desire; **zaspokoić ~ę** to satisfy one's lust
żbiczły *adi. [oczy, pasury] wild cat's*
żbik *m Zool.* wild cat
że *pl conl. 1 [rozwijające] that; powiedział, że nie przyjdzie* he said (that) he wouldn't come; **poinformowano ją, że zebranie zostało odwołane** she was informed that the meeting had been called off; **mam nadzieję, że wiesz, co robisz** I hope you know what you're doing; **jest prawdopodobne, że wyjadę w lipcu** it's possible that I'll be going away in July 2 [określające skutek] that; **taki wysoki/gruby, że...** so tall/fat that...; **był tak zmęczony, że usnął natychmiast** he was so tired (that) he fell asleep straight away; **przyszło tylu ludzi, że trzeba było przynieść więcej krzeseł** so many people came that more chairs had to be brought in 3 [książk. (uzasadnienie) as, since; **że miał dużo czasu, poszedł do kina** as a. since he had plenty of time, he went to the cinema
III part. 1 [ubolewanie] że ja o tym nie wiedziałem! if only I'd known about it!; **że też musiałeś mi o tym powiedzieć!** what did you have to (go and) tell me that for? pot. 2 [zdziwienie] **że też akurat ciebie wybrali!** fancy choosing you of all people! pot. 3 [pot. (w czasie przeszłym) brata żeś widział?] have you seen/did you see your brother?; **czemu żeście tam poszli?** why did you go there?; **nie wiedziałem, żeście się już wcześniej spotkali** I didn't know you'd already met
III -że, -ż w wyrażach złożonych (wyrażające zdziwienie, zniecierpliwienie) siadajże! do sit down!; **kiedyż ona wreszcie przyjdzie?** when on earth will she come?
■ że (aż) ha a. hej a. ho, ho! (emfaticzne) wow!; **mróz, że ho ho!** wow! it's so cold! pot.; **najeździłem się na nartach, że hej!** I've never done so much skiing before!; **z**

żeby
pieca buchało, że ha! the stove gave out so much warmth!; **że tak powiem a. że się tak wyrażę** so to speak
żeberko *n 1 [dem. Anat. rib] 2 [Techn. rib] 3 [Kulin. rib]*
żeberkowy *adi.* Techn. ribbed
żebractwo *n sgt* książk. begging
żebraczka *f* beggar, beggar woman
żebraczy *adi. [torba, kij, los] beggar's*
żebrać *impf (~rzyć) vi 1 [prosić o jałmużnę] to beg (o coś for sth) 2 [przen. (błagać) to beg; ~rać o litość* to beg for mercy
żebrać *m (Npl ~cy a. ~ki)* beggar
żebranina *f sgt 1 [żebranina] begging 2 [przen. (prośby) begging]*
żebro *n 1 [Anat. (kość klatki piersiowej) rib] 2 [Kulin. rib] 3 [Archit. (łuk) ogive, rib] 4 [Techn. frame rib] 5 [Geol. ridge]*
■ policzyć komu ~ra pot. to beat sb up
żebrowanie *pl sv → żebrować*
ż *n 1 [Archit. vault] 2 [Techn. frame]*
żebrowy *adi. 1 [Anat. (łuk, okolica)] rib attr. 2 [Archit. sklepienie ~e a vault]*
żebrły *pl (G ~ów)* przest. begging *U*
■ chodzić na ~y to go begging
żeby *pl conl. 1 [dla wyrażenia celu, skutku] (przed bezokolicznikiem) (in order) to, so as to; (przed zdaniem) so (that); zadzwoń do mnie, ~ uzgodnić termin* call me to fix a date; **zrobiłam ci zakupy, ~ś nie musiał wychodzić z domu** I did the shopping for you so (that) you wouldn't have to go out; **~ zdjąć z półki wazon, musiał wejść na stołek** he had to use a stool to take the vase off the shelf; **~ nie** lest książk.; **~ nie było żadnych nieporozumień** lest there should be any misunderstanding in order to avoid any misunderstanding(s) 2 [dla wyrażenia woli, sądu] to; **prosiłem, ~ zaśpiewała** I asked her to sing; **chcę, ~ś mi pomóż** I want you to help me; **zrobiłby wszystko, ~ dostać tę pracę** he'd do anything to get that job; **wątpię, ~ to był przypadek** I doubt if it was an accident 3 [wyrażające następstwo] only to; **spłacił pożyczkę, ~ na nowo się zadłużył** he repaid the loan, only to run into debt again 4 [dla wyrażenia intensywności] to; **był zbyt dumny, ~ prosić o pomoc** he was too proud to ask for help; **nie ~ not that, not because; nie ~ się bała** not because/that she was afraid; **nie ~m miał coś przeciwko temu** not that I have anything against it 5 [choćby] even if; **~ ją błagał na klęczkach, nie wróci do niego** even if he were to go down on bended knees, she wouldn't go back to him; **skończę tłumaczenie, nawet ~m miał siedzieć całą noc** I'll finish the translation, even if I have to stay up all night; **~ nie wiem** co come hell or high water pot.; **~ś nie wiem co mówić, i tak nikt ci nie uwierzy** whatever you say, no one is going to believe you 6 [gdyby] if; **~m wiedział jak, to bym wam pomógł** I'd help you if I knew how; **~ żyła jego matka, nie trafiłby do domu dziecka** if his mother had been alive, he wouldn't have ended up in an orphanage; **~ nie...** if it hadn't been for...; **~ nie przypadek, wszystko potoczyłoby się inaczej** if it hadn't been for an accident, things would